

หลักแห่งความเชื่อ ** 10 ** ประการ

นำเสนอเมื่อ : 8 พ.ค. 2552

หัวข้อบรรยาย อธิบายหลักธรรม ให้ตีความกับสูตรแห่งความเชื่อ

หลักความเชื่อ ๑๐

หลักนี้มีที่มาใน **กาลามสูตร** และสูตรอื่นๆ ที่ตรัสไว้สำหรับให้ทุกคน มีความเชื่อ

ในเหตุผลของตนเอง ในเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นว่า สิ่งที่มีผู้นำมากล่าวหรือสั่งสอนนั้น
ตนควรเชื่อถือเพียงไรหรือไม่ มีผู้ไปทูลถามว่า เขาได้รับความลำบากใจ ในการ
ที่สมณะพราหมณ์พวกหนึ่ง ก็สอนไปอย่างหนึ่ง สมณะพราหมณ์พวกอื่นก็สอนไป
อย่างอื่น หลายพวกหลายอย่างด้วยกัน จนไม่รู้ว่า จะเชื่อใครดี ในที่สุด พระองค์
ตรัสหลักสำหรับ ทำความเชื่อแก่คนพวกนั้น มีใจความว่า

๑. มา อนุสสาเวน อย่าเชื่อโดยฟังตามกันมา

๒. มา ปรมฺปราย อย่าเชื่อโดยเหตุลึกลับว่าตามสืบๆ กันมา

๓. มา อิติ กิราย อย่าเชื่อโดยตื่นข่าว

๔. มา ปิฎกสัมปทานเนน อย่าเชื่อโดยอ้างปิฎก

๕. มา ตกฺกเหตุ อย่าเชื่อโดยนึกเดาเอาเอง

๖. มา นยเหตุ อย่าเชื่อโดยคาดคะเน

๗. มา อากการปริวิตกฺเคน อย่าเชื่อโดยการตรึกตรองตามอาการ

๘. มา ทิฎฐินิซฺฆมานกฺขนกฺขนฺติยา อย่าเชื่อโดยเห็นว่าถูกตามลัทธิของตน

๙. มา ภพฺพรูปตาย อย่าเชื่อโดยเห็นว่า ผู้พูดควรเชื่อได้

๑๐. มา สมโณ โน ครุ อย่าเชื่อโดยถือว่า สมณะนี้เป็นครูของเรา

แต่ให้เชื่อ การพิจารณาของตนเอง ว่า คำสอนเหล่านั้น เมื่อประพฤติ กระทำตาม
ไปแล้ว จะมีผลเกิดขึ้นอย่างไร ถ้ามีผลเกิดขึ้น เป็นการทำตนเองและผู้อื่น ให้เป็น
ทุกข์ เดือดร้อน ก็เป็นคำสอน ที่ไม่ควรปฏิบัติตาม ถ้าไม่เป็นไป เพื่อทำตนเอง และ
ผู้อื่นให้เดือดร้อน แต่เป็นไปเพื่อ ความสุข ความเจริญ ย่อมเป็นคำสอน ที่ควรทำ

ตาม ตัวอย่างเช่น เมื่อมีการพูดถึง ราคะ โทสะ โมหะ ว่าเป็นสิ่ง ควรละหรือไม่ ผู้ฟังจะต้องพิจารณา ให้เห็นชัด ด้วยตนเองว่า ราคะ โทสะ โมหะ เป็นสิ่งที่นำมา ซึ่ง ความทุกข์ หรือ ความสุข ให้เห็นชัดแก่ใจ ของตนเสียก่อน เมื่อเห็นว่า ราคะ โทสะ โมหะ เป็นของร้อน จึงละเสีย ตามคำสอน ถ้ายังพิจารณา ไม่เห็นแม้แต่เล็กน้อย ก็เป็นสิ่งที่ให้รอไว้ก่อน ยังไม่ปฏิบัติตาม จนกว่า จะได้พิจารณาเห็นแล้ว จึง ปฏิบัติตาม โดยสัดส่วน ของการพิจารณาเห็น ไม่ยอมเชื่อ และปฏิบัติตาม สักว่า โดยเหตุ ๑๐ อย่าง ดังกล่าวแล้วข้างต้น

หลักนี้ เป็นการแสดงถึงความที่พระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญอิสระ ในความเชื่อ

อย่างถึงที่สุด ฟังรู้ไว้ในฐานะ เป็นอุปกรณ์ แห่งการควบคุม ความเชื่อของตน ให้ เป็นไปในทาง ที่จะปฏิบัติ ให้เป็นผลสำเร็จได้จริงๆ

คำว่า **ฟังตามกันมา** หมายถึง สิ่งที่บอกเล่า ต่อๆ กันมาตาม ธรรมเนียม เป็นต้น

คำว่า **ทำตามสืบๆ กันมา** หมายถึง การทำตามสืบๆ กันมา โดยไม่ต้องคำนึง ถึง เหตุผล แต่ถือเอาการที่ ทำสืบๆ กันมานั้นเองเป็น เหตุผล ลักษณะเช่นนี้เรียก กันว่า เถรสองบาตร

คำว่า **ตื่นข่าว** หมายถึง สิ่งน่าอัศจรรย์ ที่กำลังสื่อกระฉ่อน กันอยู่ในขณะนั้น

คำว่า **อ้างปิฎก** หมายถึง มีหลักฐานที่อ้างอิงในตำรับตำรา หรือแม้แต่ในพระ ไตรปิฎก

คำว่า **นึกเอาเอง** คำว่า **คาดคะเนเอาเอง** และ คำว่า **ตริตรองตามอาการ** ทั้ง สามนี้ คล้ายกันมาก หากแต่ว่า นึกเบากว่ากัน ตามลำดับ คำว่า เดา หมายถึง การใช้เหตุผลชั่วคราว ชั่วขณะ ตามวิสัยของคนธรรมดาทั่วไป คำว่า คาดคะเน ก็มีลักษณะอย่างนั้น หากแต่ว่ามีการเทียบเคียงโดยนัยต่างๆ ที่ รัดกุมกว่า ซึ่งเป็นวิสัยของผู้มีปัญญา คำว่า ตริตรองตามอาการ คือการใช้เหตุ ผล หรือใช้สิ่งแวดล้อมเป็นเหตุผลตามที่มีปรากฏ อยู่เฉพาะหน้า ในที่นั้นๆ ซึ่งรัดกุมยิ่งไปกว่า การคาดคะเน

คำว่า **ต้องตามลัทธิของตน** หมายความว่า เข้ากันได้กับ ความคิดเห็นของตน หรือ เข้ากับลัทธิ ที่ตนถืออยู่แล้วแต่ก่อน

คำว่า **ผู้พูดควรเชื่อได้** หมายความว่า ผู้พูดเป็นผู้ที่ใครๆ พากันเชื่อถือ เพราะเป็น บัณฑิต นักปราชญ์เป็นคนเฒ่าคนแก่เป็นคนเคยไปในที่นั้นๆ มาแล้ว เป็นต้น

คำว่า **ถือว่า** สมณะนี้เป็นครูของเรา หมายความว่าถึง ครูบาอาจารย์โดยตรง

.....

คัดจาก หนังสือ ศึกษาธรรมะอย่างถูกวิธี หรือ ธรรมวิภาค นวกภูมิ

คำบรรยายธรรมะ ของ พุทธทาสภิกขุ ในพรรษา ปีพุทธศักราช ๒๕๐๐